

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Impudica poetarum carmina non esse legenda ca. xviii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

ut faciunt exploratores: in castris hostilibus, pauide trans-
 seundum est, non autem uti transfugæ securus immo-
 randum. Seruare siquidem modum in lectione poe-
 tarum debemus, qualem in Græcorum literis Ca-
 to Censorius seruandum dixit: qui eorum scilicet literas
 aspicere, non perdiscere dicebat oportere. Facebant ergo
 go omnia, quæ docere nihil ualent, quo melius, sano
 etiusq; uiuamus: quamuis ornata, quamuis culta, atq;
 eruditissima fuerint. Namq; ex sententia Aristippi, sicut
 hi, qui plurima edunt, non melius exercentur, aut ual-
 lent, quàm qui sumunt necessaria: ita non qui plurima,
 sed qui utilia, & optima legunt, eruditiores euadunt.
 Quod si fortasse contigerit, ut interlegendum in parum
 uerecundum quidpiam, aut minus pudicum incidamus
 inde gustatum id statim, & cum stomacho expuendum
 est: & ne fortè orationis blandiloquentia fallamur, pro-
 tinus tanquam à Sirenarum cætibus de ulyssis astutia in-
 de obturatis auribus enauigandum.

Impudica poetarum carmina non esse le-
 genda.

Cap. XVIII.

Nobis ergo sicut eis studiis semper incumbendū
 est, quæ præsidio sunt castitati, sic contra fabulo-
 sis poetarum narrationibus maxime lasciuorū,
 de stupris, & amoribus petulanter loquentium, semper
 abstinendum. Subiiciunt eiusmodi sane figmenta nobis
 libidinis stimulos, talesq; admouent humanis mentibus
 faces, ut uel rudes, & tepidos, & puros animos desyde-
 riis turpibus possint accēdere. Arte quidē sua cōsequuntē
 poetæ egregii, ut quæ canant, gerit illa, ac conspici uideant
 tur potius, q̄ dici: atque ita & illecebris uerborū, & figuris
 sententiarum, quæ dicunt turpia, cōdire norunt, ut cuius
 sit difficillimum: illis non capi. Inde fit, ut quo magis elo-
 quentes sint, qui hæc flagitia effingunt, eo magis ea ipsa

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

persuadeant, & sub oculos ponant. Inherent enim tenacius mentibus, ac facilius memoriae commendantur uerfus molliculi, et concinni: atque ex eo quod dulces, & amoeni sunt, non leguntur modo, sed addiscuntur: & quanto suauioribus modis aures demulcent, tanto foedioribus, desiderii mentes inficiunt, utque acrius mouent affectus, ita mollius intrant lumbos suauiusque delectant. Ex frequentisiquidem lectione impudicarum fabularum, animus suapte natura facilis ad omnia, incipit paulatim assuescere turpibus, atque eiusmodi obscena appellare ridicula, iocos atque facetias: quatenus postea perfricatio fronte (ut aiunt) prolatur penes imprudens in profundum libidinis, & quod praepudore primū legere uix audebat, iam factus impudens de ipsa turpitudine gloriatur. Tantum est assuescere lectionibus impudicis, & obscenis poetarum fictionibus delectari. Et enim non potest esse non lasciuus, qui assidue inter eiusmodi fabulas, blandasque sturproque narrationes, audiendo, aut legendo uersatur. Quod nam flagitii genus non inuenias a poetis effictum, atque celebratum carminibus? O Deus bone: quas turpitudines, quas illecebras eiusmodi lectio etiam pudicis mentibus ingerit. Quam ob rem recte Plato ille sapientissimus ex sua illa ciuitate, quam finxit, quam mores optimos, & optimum. R. P. statum componeret, poetas omnino procul arcendos censuit: ne quando contingeret iuuentutem, uel theatralibus fabulis, uel mollissimo armoniae concentu, uel iucunda stuprorum lasciuarumque enarratione corrumpi. Hinc legimus & Lacedaemonios Lycurgis sapientissimi philosophi legibus instructos, Archilochi doctissimi poetae libros, quod essent parum pudice de sua ciuitate, & de suis moenibus longe exportari iussisse. Ob hanc ipsam lasciuam carminum Naso quoque poeta elegiarum amoenissimus scriptor, extra urbem in Scythia a Caesare fuit perpetuo exilio relegatus: & merito. Nam saepe contingit optimos alioqui adolescētes

male inde edoctos spurcissimas libidines optimis studiis admiscere: eos præsertim qui sese totos sæcularibus his disciplinis addicunt; quæ quæ uanitatibus multis scaſteant, suos quoque sectatores uanos efficiant, necesse est. Abeunt quidem studia in mores: ipsi quoque penè tales redduntur, quales fuerint auctores, quibus intendimus, quos uè imitari studemus. Neque enim tam prouum est, qualitatem ciborum in sanguinem, et corporis habitum transire, quam sensa lectionis in animos, mores quoque legentium. Quod usque adeo uerè esse semper est creditum ut ab antiquitus à sanctis patribus legamus decretum fuisse, ne iuniores Genesios librum, ac Ezechielis prophetæ, aut Cantica canticorum omnino legerent: in quibus generationes, et actus ueneris, et nomina quarundam inserta sunt fœminarum: quarum fornicationes, concubitus quoque; narrantur: quæ quidem gestata, si spiritualiter, et sano sensu accipiuntur, certe uiuificant, si autem carnaliter intelligantur occasiones profecto carnalis concupiscentiæ legentibus subministrant. Maximè sane momenti est, quale cuique contingat sequi studium literarum, usus quoque lectionis, in utraque partem. Nam, D. Augustinus egregius doctor ecclesiæ, quandiu inter diaconos lecticos, et sophistas uersatus est, uerum nunquam potuit reperire, et si id maxime quæreret: quinetiam illis ipsius studiis indies ab ipso uero longius aberrans in impium Manichei errorem prolapsus pene periit, ut ipse confessus est. Verum postea ad Pauli Apostoli epistolas conuersus reiectis libris errorum, ad ueritatis lumen reflexit intuitum: et mox ab errore conſurgens sua conuersione imitatus est Paulum, cui studebat: et orthodoxus christianus factus est cum eo quem legebat. Non ne et Hieronymus uir sanctissimus, quum post agnitam ueritatem adhuc tamen præ amore eloquentiæ nimium ethnicorum lectionibus teneretur, raptus per somnium (ut ipsemet testatur) ad tribunal Christi, uehementer increpitus fuit, ac etiam acriter uerberatus, quod uir Christianus plus

DE RATIONE COERCENDI LIBID.

æquo humanarum literarum studiis, & dictioni cicero-
niana se adduxisset: Atque propterea fideliter affirmavit
ac iuramento se astrinxit nullum se deinceps præter sa-
crarum literarum lectionis genus accepturum. Legere
autem quoadmodum aliquid remissius, ac dulcius animi cau-
sa, non omnino improbandum esse censemus: modo id
fiat opportune raroque, ac festinanter, & (quod aiunt) sicut
canis è Nilo: qui bibit, & fugit, atque adhibeatur tale
temperamentum, ut seueritas pudicæ mentis his studiis
non soluat, sed potius recreetur: quatenus ea refectio-
ne laxatus, & instauratus animus, ad ea postmodum, quæ
uberiora sunt, alacrius reuertatur. Sunt autem studia hu-
manitatis in adolescentia sub rhetoribus eoque amplexan-
da, quousque proprietate, ornatuque uerborum, atque aliqua dicitur
diartem, & copiam nobis inde comparemus: at postmodum
(sicut dicitur) non nisi à limine salutanda: atque aliis grauioribus
disciplinis omni nixu, studioque uacandum.

Quo pacto habere se debeat homo cœlebs in
legendis libris gentiliū. Cap. XIX.

DE auctoribus autem qui legendi, quive reiciendi
sint, tres uideo sententias circumferri. Sunt enim
qui præter Christianos, uel Christum sapientes à
Christianis legi nullatenus uelint. Alii citra discrimen om-
nia noscenda esse dicunt: sed eligenda ex omnibus, quæ
potissimum sequamur. Aliis placet (quos magis pro-
bo) fieri delectum, & alteros, ubi deseruerint ad facultatem
dicendi, protinus manumittendos esse: alteros uero
qui impudicitias nos docent, siue hi Christiani sint, siue
gentiles, ablegandos prorsus, aut potius, in ignem præ-
cipitandos, aut in latrinam, quod memini me fecisse of-
fensus aliquando, ac grauius stomachatus foeda ora-
tione cuiuspiam impudicissimi scriptoris. Neque enim habendi
sunt, neque uidendi, qui turpia docent, & obscena
retexunt, ac stilo ingenioso, euidenter quasi fiant, & quasi